

Vētraini saraut aukliņas

Leļļu teātra aktrise Dana Lāce atveidos Karmenu **izrādē pieaugušajiem**

Anda Burve-Rozīte

DIVDESMIT piecus gadus vecajai Danai ir ogļu melni mati, kas mirdz kā šampūnu reklāmās, lielas, zilas acis, kādas parasti princesēm zīmē mazas meitenes, un rūgtenas smaržas, kas ļoti pietāv melnajai ādas jaciņai un nenosakāma piegriezuma aizsargkrāsas biksēm. Skaista, stilīga, emocionāla. Mūsdienu liktenīgā. Nav pārsteidzoši, ka Sanktpēterburgas režisors Aleksandrs Mindļins tieši viņu izvēlējies galvenajai lomai izrādē par Karmenu. Taisnības labad gan jāpiebilst, ka izrādē darbosies astoņas Karmenas. Četras aktrises un četras marionetes. Ja kādam šķiet, kas nu tā par Karmenu Leļļu teātrī, paklausieties, ko saka Dana: «Latviešiem ir spēcīgi stereotipi. No tiem mēs atbrīvojamiem lēni un ar pūlībām.» Tie, kuri, Danas uzskatā, noskatījušies kaut vienu Leļļu teātra izrādi pieaugušajiem, pēc tam viņai sakot paldies. Neesot domājuši, ka tas tik interesanti!

Dzīvē neiespējama brīvība

Šopavas ar uzzinājusi, ka režisors A.Mindļins Rīgas Leļļu teātrī gatavojas iestudēt *Karmenu* un viņu izvēlējies galvenajai lomai, Dana aiz prieka gribējusi gandrīz iekliegties. Pirms trim gadiem, pabeidzot Kultūras akadēmiju, A.Mindļins viņu izvēlējās Karmenas lomai. Tā bija Karmenas versija no vīrieša skatpunkta. «Ikvienam vīrietim liktenis dod savu Karmenu, bet ne visi riskē tai sekot. Tas ir stāsts par vīrieti, kurš riskē par izrādi izteicās pats režisors. «Kad viņš mani izvēlējās Karmenas lomai, domāju, ka tas dēļ melnajiem matiem,» Dana atklāj. Taču režisors trauslajā, ārēji atturīgajā

▲ **LUGAS Karmena. Sievietes versija** pirmizrādē 12. septembrī Leļļu teātrī aktrise Dana Lāce vadīs Karmenu — marioneti.

FOTO — KRISTAPS KALNS, DIENA

sievietē saskatījis «Karmenas potenciālu». Toreiz Danai bija 22 gadi, zināms naivums, pieredzes trūkums. Loma izdevās, taču atskatoties jaunā aktrise var teikt: tagad spēlētu pilnasinīgāk, fatālāk!

Pagājušās sezonas noslēgumā viņai Karmenas loma tika dāvāta vēlreiz. Šajā reizē tā ir Karmenas versija, raugoties no sievietes skatpunkta. Kopā ar aktrisēm Baibu Geķi, Vitu Balčunaiti un Allu Caricinu Dana uz skatuves izspēlēs dažādus Karmenas aspektus: kaisli, aprēķinu, brīvības izjūtu, mīlestību. «Manai Karmenai piemīt tāda brīvības izjūta, ka viņa var atļauties būt katrā brīdī tāda, kāda grib būt,» Dana stāsta. Jaunā aktrise sevī atradusi daudz līdzīgu Karmenai. Izaudzināta par

pieklājīgu, sabiedrības normas ievērojošu cilvēku, Dana izrādes mēģinājumos sajutusies kā cits cilvēks. Vadot savu mazo Karmenu — marioneti, viņa reiz tā iedzīvojusies lomā, ka neapzināti sarāvusi aukliņas. Režisors Danai ieteicis sevi mazliet pieklusināt un visu brīvības, kaisles enerģētiku «ielikt» rokās, kas kustina mazo Karmenu. Uz skatuves spāņu dejotāju tērpos redzēsīm gan aktrises pašas, gan viņu vadītās marionetes.

Līvāni iedur sirdi

«Nāku no mazas pilsētiņas. Sāpnis kļūt par aktrisi man bija jau skolas laikā, bet likās kaut kas nereāls,» Dana atzīstas. No Līvānu puses viens otrs pirms Danas jau mēģinājis stāties aktieros, bet ne-

veiksmīgi. Dana tālredzīgi iesniegusi dokumentus gan Kultūras akadēmijā — togad uzņēma aktierkursu Leļļu teātrim, gan Latvijas Universitātē — juristos. Milzīgs bijis pārsteigums, kad uzzinājusi: konkurss izturēts! Toreiz gan Danai bijuši aizspriedumi pret Leļļu teātri. Taču priekš par iespēju studēt izsargāto aktiera profesiju bijis lielāks. Pasniedzēja Dace Skadiņa ātri vien jaunajiem *leļļiniekiem* iemācījusi, ka Leļļu teātris nenozīmē tikai izrādes mazajiem skatītājiem par Pifu, zvēriņiem un princesēm. Kaut arī Dana ar prieku spēlējusi gan rūķi, gan Malvīni, gan arī princesi, viņa atzīst, ka mīļākās esot izrādes pieaugušajiem.

1995.gada Leļļu teātra aktierkurs, kurā mācījās arī Da-

na, jau kļuvis slavens ar lieliskām izrādēm pieaugušajiem. Leļļu teātrī iestudēta A.Mindļina izrāde *Kurš no mums ir sapinies?*, kurā ar maziem koka ķermeņiem tiek izspēlēta mīlestības, cietsirdības un nāves tēma, kā arī jau pieminētā *Karmena. Sievietes versija*. Daļa Danas kursa biedru nodibinājuši alternatīvo leļļu teātri *Umka*. Izrādes *Stāsts par Danielu Reju*, *Show Your Face* guvušas starptautisku atzīnību. Dana uzskata, ka cilvēku priekšstati par leļļu teātri mainās. Tikai jāmudina noskatīties izrādes! Starp citu, marionetēm arī ir dvēsele. Ar mazo Karmenu Danai ne reizi vien gadījies, ka, satverot aiz aukliņām, var fiziski sajūt: lellīte grib parādīt ko citu. Nevis Danas, bet savu versiju. ♦